

HELEN KÄIT

RIIGIKOGU LIIKME
MÄRTEN MOKSI
SALAJANE ELU

HELEN KÄIT

RIIGIKOGU LIIKME
MÄRTEN MOKSI
SALAJANE ELU

 TÄNAPÄEV

Toimetanud Margot Visnap
Kujundanud Liis Karu
© Helen Käit ja Tänapäev, 2017
ISBN 978-9949-85-180-5
www.tnp.ee
Trükitud AS Printon trükikojas

* * *

Märten trummeldas sõrmedega närviliselt lauale ja silmitses pahuralt oma siresäärset abi. Olematu pikkusega seeliku alt paistnud lõputuna näivad jalad olid ta tookord ära võlunud. Lipsusõlme lödvemaks lastes ja kõrisõlme lõnksudes oli ta ülejäänud kandidaate ära kuulamata Millale teatanud, et ta on tööle võetud. Neiu oli oma pikad jalad seepeale veel pikemalt välja sirutanud ja toonud kuuldavale heli, mis nägemuse saanud Märtenile meenutas näugumist. Hiljem polnud ta selles enam nii kindel. Nimelt siis, kui ta avastas, et lisaks pikkadele jalgadele ja lühikestele seelikutele on siresäärel kõrvalnähuna ka komme öelda vael ajal valesid asju. Nagu nüüdki.

„Ma rääkisin just Sennyga. Tead, Karla pidavat iga kord pead vastu seina taguma, kui sa talle meelde tuled. Nii et omavahel öeldes oleks kasulik, kui sa talle lähipäevadel silma alla ei satu,“ märkis Milla eneseteadlikult. Kõlkesti! maandus kohvitass Märteni ees laual ja pikad jalad kõndisid kõrgetel kontsadel kahele poole õõtsudes toast välja. Klõmm! lajatas uks kinni

Tõesti või? Ah et Karla on pahane? Oi-oi, mis üllatus. Kurat küll! Kas see lehtsaba arvab, et ta on idioot või? Loomulikult on Karla pahane ja täiesti juhuslikult on tema, Märten, sellest absoluutselt teadlik. Kuidas ta saakski mitte teadlik olla, kui kõik seda vahetpidamata talle nina alla hõõruvad? Loomulikult oli ta korralikult ämbrisse astunud – kolinat oli veel siinamaani kuulda – , aga tema enda abi ei pea seda talle nina

alla hõõruma, eks? Keetku kohvi ja vastaku kirjadele, selle eest talle ju makstakse. Noh, ja ilusate pikkade jalgade eest ka, mingis mõttes. Esteetilises mõttes, eks? Aga kui ta Milla arvamus must teada tahab, siis ta küsib seda.

Ja see Senny on ka üks igavene latatara. Erakonna esimehe sekretär, pähh! Huvitav, kas Kaarel on plikast lisaks sekretäriametile omale ka küljesoojendaja teinud? Ei ole ju võimalik, et võimukas Kaarel muidu sellist nipsakat tutti välja kannataks, seal peavad ikka mingid muud hüved olema. Kurat, et tema ise Millaga ses suhtes nii kuradima moodi mööda pani. Peale silmarõõmu ja kohvi ei pakkunud siresäär talle midagi ja selle oli ta kohe esimesel tööpäeval selgeks teinud. Alati oleks võinud plika ju lahti lasta, aga samas oli nii paganama ilus vaadata, kuidas Milla kontoris ringi hõljus. Miks peab küll elu teda alatasa selliste dilemmade ette seadma? Miks ei võiks kõik olla lihtne ja iseenesestmõistetav? Võta kasvõi see ämber, mille pärast kõik viimasel ajal nii hirmsasti leilis olid.

Tegelikult olid asjad hakanud kiiva kiskuma juba mõnda aega enne kurikuulsat intsidenti. Uued valimised olid tulemas juba aasta pärast ja mugava äraolemise aeg riigikogus oli kuidagi väga ootamatult viimase veerandi peale tiksunud. Kuidas sai üks nii naeruväärselt pikk ajaperiood paganama kiiresti mööda minna? Aga ta, kurat, sai, ja see muutis närviliseks. Tegelikult oligi kahe nädala tagustes sündmustes süüdi puhtalt seesama närvilisus. Mismoodi saab üks normaalne mees normaalselt käituda, kui sind kummitab igast nurgast elu väljaspool riigikogu ehk siis elu ilma igasuguste kulu-, tulu-, esindus- ja kurat teab mis hüvitisteta. Ah? Ei saa ju, eks.

Aga kui alustada kohe päris algusest, oli lugu selline. Erakonna Õiglus populaarsus oli kolme võimuloldud aastaga drastiliselt langenud ja lootus, et Märten seekord samamoodi nimekirja alusel riigikokku pääseb, oli kaduvväike. Seega oli ainus võimalus ennast nimekirja etteotsa upitada või siis ise piisavalt hääli koguda. Igal juhul jõudis ühel kaunil kevadisel hommikul Märteni poliitiliselt korrektseksse hallollusesse äratundmine: selleks, et ka järgmised neli aastat oma kenasti sisseistunud tagumikujäljega toolil passida, peab ta kiiremas korras midagi ette võtma. Ent tal polnud õrna aimugi, mida teha. Erakond oli ta sellele toolile istuma pannud, või noh, õigemini küll saba- ja karvupidi enda sabas riigikogu uhkestest ustest sisse vedanud, et ta omale istumiskoha leiaks. Seda oli Märten ka teinud. Aga nüüd, kus erakonna populaarsus oli nii depressiooni tekitavalt madal, sai isegi Märten aru, et seekord ei aita teda ka küünte ja hammastega erakonna sabast kinnihoidmine. Pika ja vaevanõudva mõttetöö tulemusel jõudis ta lõpuks järeldusele, et seekord peab ise midagi ette võtma. Ta polnud veel sugugi otsustanud, mida peaks ette võtma, kui saatus – või oli see vanakurat ise? – selle võimaluse irvitades ta teele ette veeretab.

Ühel õhtul oli Märten oma järjekordse ärevushoo leevendamiseks pärast istungi lõppu ühte kenasse vanalinna baari lohutust otsima läinud. Loomulikult polnud ta mingi joodik, muidugi mitte! Aga viimasel ajal tundis ta üha sagedamini, et vajab klaasikest kangemat. Seega oli ta tellinud alustuseks ühe lahjendamata viski, kuid tühja klaasipõhja vaadates avastanud, et see ei leevendanud ärevust põrmugi. Seega tellis ta veel ühe. Ja siis veel ühe. Ja veel ühe. Tal oli käsil viies klaa-

sitäis – või oli see hoopis seitsmes? –, kui kaks baarikülast omavahel kaklema läksid. Märten polnud tüli algust näinud, sest tal oli iseenda ja oma viskiklaasiga piisavalt tegemist, aga kui kära juba liiga suureks läks, ärkas ta oma tardumusest, haaras laualt klaasi ja läks uurima, mis toimub. Pilt, mis talle avanes, meenutas Taaveti ja Koljati võitlust. Rahvahulka oli tekkinud tühi ring nagu võitlusareen, kus kaks meest teineteist verejanuliselt jõllitasid. Tõenäoliselt oli kaklus kestnud juba mõnda aega, sest koljatimõõtu mehel oli kulm rullis ja ninast tilkus verd, väiksemal oli pluss rebenenud ning selle vahelt välkus paljas ihu. Kuna olukord oli intrigeeriv ja nõudis seetõttu lähemat inspekteerimist, trügis Märten läbi pealtvaatajate esiritta. Just sel hetkel võttis väiksem mees hoogu ja hüppas suuremale peale. Koljat tuikus korraks ning püüdis siis vastu äiata.

Just sel hetkel sekkus mängu uuesti saatus – või oli see vanakurat? –, sosistades Märteni viskis marineeritud ajule, et nüüd on võimalus loorbereid lõigata. Nüüd on tema võimalus näidata ennast väetite kaitsjana ja õigluse jalule seadjana. Ta polnud küll suurem asi kakleja, aga see polnudki hetkel oluline. Hetkeks kangastus talle isegi kangelaslik stsenaarium, kus ta lahkub areenilt sinise silmaga. Omaenese peas tekkinud kangelaslikkuse oreoolist pimestatuna surus ta oma pooliku viskiklaasi hämmingus kõrvalseisjale pihku, tõi kuuldavale ebamäärase mõirge ja sööstis oma pisut ebakindlatel jalgadel rusikatega vehkides suuremale vennikesele kallale.

Ilmselt polnud kumbki kaklejatest sellist pööret oodanud. Koljat silmitses oma uut ründajat juhnil ilm, enne kui Märteni rusikas teda täpselt silmade vahele tabas ja

mees põrandale vajus. Kui Märtenil oleks olnud aega järele mõelda, oleks ta seda arvatavasti algaja õnneks pidanud. Igatahes läbis pealtvaatajaid kahin. Ka Märten ise oli oma ootamatult kiirest edust hämmastunud. Ta seisis silmi pilgutades keset ringi ja püüdis otsusele jõuda, mida edasi teha. Lõpuks pöördus ta väarikalt ümber ja lausus väiksemale mehele: „Sa ei pea enam muretsema, ma näitasin talle koha kätte. Aga kui ta peaks sind veel tülitama, siis võid alati minu poole pöörduda. Ma olen riigikogu liige Märten Moks.“

Oma sõnadele kaalu andmiseks kobas ta pintsakutaskus, kus tavatses hoida visiitkaarte. Pisut pusides sai ta ühe kätte ja ulatas selle enda ees seisvale mehele. Mida riigikogu liige Märten Moks aga tähele ei pannud, oli kuratlik irve väikese mehe silmades. Ülevoolava tänulikkuse asemel, mida Märten täiesti põhjendatult ootas, võttis mees tema kaardi, heitis sellele kiire pilgu, sõnas irvitades: „Oli meeldiv tutvuda,“ ja kadus rahvahulka.

Niisiis seisis Märten hämmeldunult keset vaikseks jäänud rahvahulka ega osanud äkki enam midagi öelda. *Mida paganat?! Ta oli äsja kangelasteoga hakkama saanud – võib-olla üldse esimesega oma elus. Lisaks lasi kõige häbematul kombel jalga isik, kellele oli tema kangelastegu suunatud ja ka publik ei suvatsenud teda kuidagi tunnustada. On ikka tänamatud täid. Aga noh, egas midagi. Tema ei jõua üksi kogu maailma lolluse ja ignorantsusega võidelda.* Ta ajas selja sirgu ning otsustas siis, et efektse lahkumise nimel oleks hea ka kaotaja suhtes armulikkust üles näidata. Ta pööras ennast ringi ning kummardus nüüdseks liigutama hakanud hiiglase juurde.

„Tule jõumees, ma aitan su püsti. Loodetavasti sa õppisid tänasest midagi. Alati leidub inimesi, kes hoolivad. Inimesi, kes aitavad ...“

Märten ei jõudnud rohkem midagi öelda, sest järgmisel hetkel haaras keegi tal selja tagant ja surus ta põlvili.

„Käed kuklale!“ kamandas võimukas hääl.

Märten pööras pead ja nägi enda üllatuseks kahte politseivormis meest teda kinni hoidmas. *Politsei? Mida põrgut see veel tähendas? Ta oli kangelane, kes päästis ühe väikese tänamatu mehe musklis hiiglase käest, ja see on siis tänu? Isegi politsei on kohale tulnud, et teda peedistada. Siin peab olema mingi arusaamatus.*

„Kuulge poisid,“ püüdis ta pehmel keelel politseinikele selgitada, „te olete asjast valesti aru saanud. Olete vale mehe kallal. Mina olen kangelane. See suur mees tungis ühele väikesele mehele kallale ja ma päästsin ta. See väike tänamatu inimene jooksis küll juba minema, aga kõik siinolijad võivad kinnitada, et ma löin seda hiiglast ainult enesekaitseks. Teise mehe kaitseks.“

Politseinikud ei paistnud tema jutust väljagi tegevat. Märtenil hakkas lõug värisema. *Mis see siis olgu! Tema tuli baari, et pisut närve rahustada. Nüüd vajab ta juba midagi viskist kangemat, et närve, ärevust ja kurat teab mida veel rahustada.* Järsku tuli talle päästev mõte. Pikemalt kaalumata lõi ta selle lauale.

„Laske mind lahti, te ei tohi minuga nii käituda, ma olen riigikogu liige Märten Moks!“

Märten arvas nägevat, kuidas üks politseinikest muigas. *Mis? See mundris pingviin julgeb tema kui kõrgeima võimue-*

sindaja üle naerda? See oli ennekuulmatu! Nüüd aitab. Märten hakkas rabelema, sõnu valimata kõike ja kõiki söimama.

„Kerige perse, teie kõik! Ja kõik teie mentidest sõbrad ja nende sõbrad ka! Mul on teist sügavalt pohhui, ma olen riigikogu liige Märten Moks. Ma ei kavatsegi seda nii jätta, ma kaeban teie peale! Šovinistlikud sead, perverdid, idioodid ...“

Märten seda enam ei märganud, aga nüüd muigas juba suurem osa ümbritsevast rahvahulgast.

„Näe, riigikogu põrsas näitab oma tõelist palet,“ kuulis ta kedagi ütlevat. Edasist ta enam ei kuulnud, sest vahepeal abijõude saanud politseinikud pooleldi kandsid ta baarist välja ja toppisid kongi. Märten räuskas kongisl veel mõnda aega, aga siis sai võhm otsa ja ta vajus kurnatult põrandale. Süda oli paha ja pea käis ringi. Ennekõike oli ta šokeeritud maailma ebaõigluse pärast.

Öö veetis Märten kaineris ja seal oli tal aega mõelda. Mida rohkem ta mõtles, seda rohkem ennast haletsema hakkas. Vastu hommikut, kui Märten juba peaaegu kaineks oli saanud, ärkas temas taas eelmisel õhtul jalge alla tallatud uhkus. Kannatamatult ootas ta pääsemishetke, mil saab kuulutada kogu maailmale tema vastu toime pandud ebaõiglusest. Ta pani just mõttes kokku pressikonverentsi sõnavõttu, kui kongi uks avanes ja uksele seisev korrapidaja teatas, et naine on talle järele tulnud, aga enne peab ta veel mõnele paberile alla kirjutama.

Oma sõnavõttu ei saanud ta kunagi kasutada. Pressikonverents küll tuli, aga mitte selline, nagu ta oli planeerinud. Kui ta korrapidaja nina alla lükatud paberid läbi luges, pidi ta peaaegu toolilt maha kukkuma. Kui tal poleks juba olnud

nii kuradima räige peavalu, siis nüüd oleks ta selle kindlasti saanud. Peavalu võimalik põhjus oli iseenesest üpriski huvitav ja intrigeeriv, kuigi mitte Märteni vaatenurgast vaadates.

Kuna Märten oli sekkunud kaklusesse alles siis, kui see oli juba täies hoos, polnud tal tegelikult aimugi, millesse oli ennast seganud. Politsei raporteid lugedes sai Märten aru, et kaklusesse sekkumine oli suur viga. Koljat, keda Märten pidas kakluse algatajaks ja pahaks poisiks, oli tegelikult Downi sündroomiga lapsemeelne hiiglane. Väikest kasvu mehike oli tema kallal ilkunud. Löömaks läks alles siis, kui hiiglane oma kiusajat endast eemale tõugata püüdis ja väike-meis rusikad käiku lasi. Tolleks hetkeks, kui Märten sekkus, oli pisike riiukukk hiiglast juba mitu korda näkku löönud, kuid ise pääsenud vaid rebitud särgiga. Selline oli siis tegelik lugu. Must-valgel, politsei logoga paberil.

Kui ajakirjandus vürtsikast vahejuhtumist haisu ninna sai, ei kaheldud hetkegi asja suure kella külge panemast. Juba järgmisel päeval ilutses ajalehtede esikaanel pilt ruskatega vehkivast viskihämus pilguga riigikogu liikmest Märten Moksist. Põhjalik ja mahlane artikkel andis avalikkusele teada, kuidas „rahva teener“ oli baarikakluses aidanud tuntud pätil ja riiukukel lüüa nokauti arengupeatusega hiiglast. Kuidas Märten oli politseile vastu hakanud, roppusi karjunud ja oma riigikogu liikme staatust kõigile nina alla hõõrunud.

See oli Märtenile raske aeg, aga ta keeldus ennast süüdi tunnistamast. *Kust kurat tema teadma pidi, et too suur sell on väheke napakas? Ega sel väiksemal ei olnud just ka otsaette kirjutatud, et ta on pätt ja kaabakas. Nad võiksid selle asemel,*

et tümitada teda asjade eest, mida ta kuidagi ei võinud teada, hoopis hea algatuse eest kiita. Ta oli seda teinud ju ikkagi kõige puhtamast südameheadusest ja kust võis tema teada, et asjalood on just nimelt nii nagu nad on. Inimesed on ikka tänamatud olevused. Ja kitsarinnalised.

Aga muidugi oli veel asju, mis teda vihaseks ajasid. Näiteks need kuradi nutitelefonid. Muidu täitsa lahedad riistad, aga käesoleval juhul ... nojah. Nimelt oli keegi pervert baaris oma telefoniga temast pildi teinud ja selle tõenäoliselt hea raha eest ajakirjandusele maha müünud. Märten oleks hirmsasti tahtnud sellele kodanikule öelda, kuhu ta selle raha toppida võib. Ilma nii ilmeka pildita poleks artikkel tõenäoliselt suurt menu saavutanud ja asi oleks varsti unustusehõlma vajunud. Nüüd oli aga kõigil, kes vähegi võtsid vaevaks lehti lugeda, tema nägu silme ees. Ja see nägu polnud just oma kõige paremas konditsioonis, see oli tema viie, või-võib-olla-ka-seitsme-viski-nägu.

Võis aru saada, et erakonna peakontoris oldi raevus. Erakonna esimees Kaarel Kraus kutsus Märteni vaibale ja võttis ta läbi nagu poisikese, ähvardades teda isegi erakonnast välja heita. Nii kaugele asi siiski ei läinud. Aga esimees ütles väga selgelt välja: kui ta peaks veel sattuma mingisugusesse skandaali, on lõpp. Just nii oligi esimees öelnud – siis on lõpp. Märten Moks sai väga hästi aru, mis see lõpp on ja see ei meeldinud talle. Ilusa elu lõpp, kerge raha lõpp, tunde „ma olen nii tähtis“ lõpp. Lõpp, lõpp, lõpp. See sõna kummitas nüüd kogu aeg kõrvus, nii et ta ei saanud isegi enam rahulikult magada. Isegi unenägudes sosistas mingi pisike vastik härjapõlvlane, et nüüd on sinuga lõpp, lõpp, lõpp ... Vahel oli sellel härjapõlvlasel Kaarel Krausi, siis jälle selle

väikemehe nägu, kes hiiglasega kakelnud oli. Jah, see oli raske aeg.

Sügaval sisimas hambaid krigistades oli ta Kaarlile alandlikult lubanud, et parandab ennast ja kasutab valimisteni jäänud aega aktiivseks maineparanduseks. Ainus konks oli, et kuidas seda tegema peaks. Selles polnud tal aimu ei siis ega nüüd. Tollest rumalast skandaalist oli möödas juba kaks nädalat, aga Märtenil polnud ikka veel ühtegi ideed, kuidas ennast uuesti reele upitada. Alguses oli ta oma naiivsuses lootnud, et erakond teda aitab – *no võiks ju ometi, eks? –*, aga õige pea sai selgeks, et sellest august peab ta omal jõul välja ronima. Ujud või upud. Märten oleks iga kell valinud esimese, polnud kahtlustki. *Ta ei ole ju ometi mingi uppuja tüüp, kaugel sellest!*

Pärast mitmetunnist pingsat mõttetööd, nii et pea valutama hakkas ja ta profülaktika mõttes viskipudeli lahti korakis, jõudis Märten otsusele, et hakkab istungitelt vähem puuduma. Seni troonis ta uhkelt enim puudunud saadikute pingerivi esiotsas. Tõele au andes siiski mitte päris esimesena. Pärast niisugust otsust oli ta endaga väga rahul, kuid mitte kauaks. Kahenädalase korraliku kohalkäimise järel hakkas teda närima mingi salakaval ja pahatahtlik kahtluseussikene, kes sosistas talle, et sellest ei piisa. Esialgu polnud hääl veel liiga agressiivne, aga Märtenil oli kahtlane tunne, et varem või hiljem peab ta seda ussikest kuulda võtma.

Niisiis, tol hommikul, kui pikakoivaline Milla oma äärmiselt mitteoodatud kommentaari poetas, istus Märten oma riigikogu kabinetis ja oli just järeldusele jõudnud, et võiks oma abilt pisut nõu küsida. *Ja siis tuli too, lajatas talle lopsti!*

keset lagipead oma nõmeda märkusega. Kurat võtaks! Seda teadis ta ise ka, et Kaarli pilgu alt on hetkel kasulikum eemale hoida. Ta polnud loll. Tal polnud vaja, et keegi teine seda talle ütleks. Ta oli kavatsenud Millalt sõbralikult nõu küsida, kuid nüüd polnud selleks enam mingit tahtmist. Tuju oli terveks päevaks rikutud. Kohe nii rikutud, et polnud tahtmist isegi kümne minuti pärast algavale keskkonnamisjonist istungile minna. Ah kurat! Ta oli ju lubanud, et puudub istungitelt vähem. Nojah, aga ta oli ju selle all silmas pidanud täiskogu istungeid, mitte komisjonide koostumisi. Nii et kui ta praegu minemata jätkaks, siis oma südametunnistuse ees oleks ta igal juhul puhas poiss. Aga kas ka kõigi nende vastikute erakonnakaaslaste ja pidevalt nuhkivate ajakirjanike ees, kes armastasid alata küsida, kus ta ühe või teise istungi ajal oli olnud? Põrgusse! Peab vist ikka minema. Tahtmist ei ole küll kõige vähematki, aga kohustused kutsuvad. Kuigi need neetud kohustused võiksid vahel vähem pealetükkivad olla, eks? Ohates ajas ta ennast oma mugavast toolist püsti, nähvas Millale, et peab nüüd minema „riigiasju ajama“, ning astus uksest välja.